

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัญหากฎหมายลิขสิทธิ์ในการประกอบธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์
คำสำคัญ	ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์
ชื่อนักศึกษา	ดาบตำรวจ เนติธร รัตนสุชานันท์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร. สุมาลี วงษ์วิจิต
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	รองศาสตราจารย์ สุวิทย์ นิ่มน้อย
ระดับการศึกษา	นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายธุรกิจ
คณะ	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
พ.ศ.	2549

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิวัฒนาการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองลิขสิทธิ์การประกอบธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ วิเคราะห์ปัญหากฎหมายลิขสิทธิ์ในการประกอบธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งศึกษากฎหมายแม่แบบว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (The United Nations Commission on International Trade Law - UNCITRAL) และกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเพื่อปรับปรุงกฎหมายลิขสิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ต่อไป

จากการศึกษาพบว่ากฎหมายลิขสิทธิ์ของไทย (พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537) ยังมีปัญหาทางปฏิบัติอยู่หลายประการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ประการแรก ปัญหาเรื่องความรับผิดชอบของผู้ให้บริการออนไลน์ต่อเจ้าของลิขสิทธิ์ ในกรณีที่บุคคลภายนอกผู้ใช้บริการได้ทำละเมิดต่อเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานดิจิทัล โดยการเชื่อมต่อเว็บเพจเข้ากับเซิร์ฟเวอร์หรือเว็บไซต์ ที่ผู้ให้บริการออนไลน์ได้จัดเตรียมไว้ให้ ซึ่งกฎหมายลิขสิทธิ์ไทยมิได้มีบทบัญญัติไว้ ทำให้เจ้าของลิขสิทธิ์ไม่ได้รับความคุ้มครองงานวิจัยจึงเสนอให้ปรับปรุงกฎหมายลิขสิทธิ์ให้ครอบคลุมถึงความรับผิดชอบและข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของผู้ให้บริการออนไลน์ โดยใช้แนวคิดตามกฎหมายการให้ความคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ที่เป็นดิจิทัลของประเทศสหรัฐอเมริกา (Digital Millennium Copyright Act of 1998 - DMCA) และตามร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ... ซึ่งกำหนดให้ผู้ให้บริการออนไลน์มีความรับผิดชอบในกรณีที่ได้ทราบหรือควรจะทราบตามสถานการณ์ว่าจะมีผู้กระทำความผิดตามกฎหมายขึ้นบนเว็บไซต์

ประการที่สอง ปัญหาเรื่องการคุ้มครองข้อมูลการบริหารสิทธิ (Right Management Information) และมาตรการทางเทคโนโลยี (Technical Measures) โดยที่มีการละเมิดลิขสิทธิ์ในข้อมูลดิจิทัลได้ง่ายและสะดวกขึ้น จึงทำให้เจ้าของงานอันมีลิขสิทธิ์ต้องหาทางป้องกันมิให้มีการละเมิดหรือเข้าถึงข้อมูลด้วยการบริหารจัดการตามสิทธิของตนโดยไม่มีอำนาจ แต่ก็ยังมีผู้ทำละเมิดด้วยการทำลาย ลบ หรือแก้ไข ข้อมูลการบริหารจัดการสิทธินั้น ทำให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ นอกจากนี้ กฎหมายลิขสิทธิ์ยังมีปัญหาเรื่องการคุ้มครองมาตรการทางเทคโนโลยี โดยเหตุที่มีการพยายามเข้าถึงข้อมูลงานอันมีลิขสิทธิ์ด้วยการหลีกเลี่ยงมาตรการทางเทคโนโลยีที่ทำไว้เพื่อป้องกันการเข้าถึงจึงทำให้เกิดปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานดิจิทัลได้ แต่เจ้าของงานอันมีลิขสิทธิ์ไม่อาจเรียกร้องให้ผู้ล่วงละเมิดนั้นรับผิดชอบได้เพราะเหตุที่กฎหมายลิขสิทธิ์มิได้มีข้อกำหนดให้ความคุ้มครองข้อมูลการบริหารจัดการสิทธิและมาตรการทางเทคโนโลยีดังกล่าวไว้ จึงทำให้เกิดปัญหาช่องว่างของกฎหมายอันเป็นช่องทางให้มีการทำละเมิดขึ้นได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้ปรับปรุงกฎหมายลิขสิทธิ์โดยใช้แนวทางตามที่สนธิสัญญาว่าด้วยกฎหมายลิขสิทธิ์โลก (WIPO Copyright Treaty Act 1996 - WCT) ได้บัญญัติไว้โดยให้การรับรอง “ข้อมูลการบริหารสิทธิ” และ “มาตรการทางเทคโนโลยี” และตามร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ... ที่บัญญัติไว้ทำนองเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์และเพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ทางธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

ประการที่สาม ปัญหาเรื่องประเภทของงานอันมีลิขสิทธิ์ในรูปดิจิทัล โดยเฉพาะในเรื่องกระบวนการจัดตั้งเว็บไซต์ด้วยการทำไฮเปอร์ลิงก์ (Hyperlink) เพื่อให้มีการเชื่อมต่อข้อมูลหรืองานดิจิทัลบนอินเทอร์เน็ตรวมทั้งการจัดเนื้อหา (Content) การรูปแบบ (Framing) และการอัปโหลดข้อมูลลงบนโฮมเพจ (Upload homepage) ด้วยอีกทั้งงานนาฏกรรมซึ่งสร้างขึ้นโดยเครื่องคอมพิวเตอร์เอง (Computer – Dramatic work) ก็ล้วนแต่เป็นประเด็นปัญหาข้อกฎหมายที่ยังมีช่องว่างในส่วนของ การให้ความคุ้มครอง นอกจากนี้ยังมีปัญหาในเรื่องการบันทึกหรือดาวน์โหลดงานอันมีลิขสิทธิ์ไม่ว่าจะเป็นงานดนตรีกรรม หรืองานนิพนธ์อื่นๆ รวมทั้งโปรแกรมคอมพิวเตอร์โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ ซึ่งสามารถทำได้โดยอย่างรวดเร็ว และทำให้งานอันมีลิขสิทธิ์ที่เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตนั้น มีความเสี่ยงต่อการถูกบันทึกโดยไม่ได้รับอนุญาต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อได้ใช้เทคโนโลยีระบบที่อนุญาตให้ผู้ใช้สามารถแลกเปลี่ยนไฟล์ระหว่างกันได้ (Peer to peer file sharing) จึงทำให้เกิดการละเมิดลิขสิทธิ์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้ปรับปรุงกฎหมายตามแนวทางของสนธิสัญญาว่าด้วยกฎหมายลิขสิทธิ์โลก และตามร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.... ซึ่งกำหนดให้ขยายความคุ้มครองให้แก่เจ้าของลิขสิทธิ์ในการเผยแพร่ต่อสาธารณะ (Right of communication to the public) และห้ามมิให้มีการอัปโหลดข้อมูลของตน

อันอาจนำไปสู่การควานหาโหลดแล้วเผยแพร่ต่อสาธารณะต่อไปได้ อีกทั้งให้การรับรองสิทธิในการทำซ้ำ (Right of Reproduction) ให้ครอบคลุมถึงการทำซ้ำด้วยวิธีการใด (Any Manner or Form) หรือทำซ้ำชั่วคราว (Temporary Copy) ซึ่งรวมถึงการทำซ้ำในระบบเครือข่าย (LAN) ด้วย

ประการสุดท้าย ปัญหากฎหมายในส่วนที่เป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์ กล่าวได้ว่า โปรแกรมคอมพิวเตอร์เป็นส่วนประกอบอันสำคัญในระบบธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ไม่ว่าจะเป็น การส่ง การรับข้อมูล รวมถึงการจัดระบบข้อมูล และการใช้บริการต่างๆ แต่กฎหมายลิขสิทธิ์ไม่ครอบคลุมถึงขั้นตอน กรรมวิธี หรือระบบ วิธีใช้ และไม่คลุมถึงแนวความคิด หลักการ หรือการค้นพบ ผู้วิจัยจึงเห็นควรให้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ควรอยู่ในความคุ้มครองของกฎหมายสิทธิบัตรการประดิษฐ์อย่างเดียว และให้ขาดจากความคุ้มครองของกฎหมายลิขสิทธิ์ ทั้งนี้เพื่อให้มีความคุ้มครองแนวความคิดและขั้นตอนต่างๆ ดังกล่าวแล้ว

ทั้งนี้ งานวิจัยเสนอแนะให้การร่างกฎหมายลิขสิทธิ์เพื่อปรับปรุงให้ทันสมัยเพียงพอต่อความก้าวหน้าของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการประกอบธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์นั้น ควรต้องคำนึงถึงหลักการร่วมกันที่สำคัญอยู่สามประการคือ ต้องทำให้กฎหมายลิขสิทธิ์ไม่ก่อให้เกิดช่องว่างของการได้รับผลกระทบระหว่างประเทศอุตสาหกรรมและประเทศกำลังพัฒนา ต้องทำให้มีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและความรู้เป็นตัวแปรสำคัญในการพัฒนาสังคมเทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และต้องพิจารณาให้ครอบคลุมถึงการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้สร้างสรรค์งาน โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้ที่จะเข้าถึงข้อมูลและประโยชน์สาธารณะของสังคม